

Киценко Олександр Петрович

кандидат юридичних наук,

докторант кафедри адміністративного та фінансового права

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Kytsenko Olexandr

Candidate of Legal Sciences,

Doctoral student of the Department of Administrative and Financial Law

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ORCID: 0009-0008-3503-2025

DOI: 10.25313/2520-2308-2026-1-11818

РЕГУЛЯТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СИСТЕМІ ВІДНОСИН МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

REGULATORY ACTIVITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES IN THE SYSTEM OF LOCAL TAXATION RELATIONS

Анотація. Вступ. У статті висвітлено особливості регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування щодо мобілізації грошових ресурсів до місцевих бюджетів, а також розподілу й використання місцевих грошових фондів з метою реалізації та задоволення публічного інтересу територіальних громад. У результаті аналізу доктринальних правових досліджень та законодавства України, охарактеризовано обсяг владно-розпорядчих державних функцій органів місцевого самоврядування у фінансовій сфері та обґрунтовано необхідність подальшого дослідження їх регуляторних повноважень та процедури прийняття регуляторних актів у сфері місцевого оподаткування.

Метою статті є дослідження нормативно-правового забезпечення регуляторних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері місцевого оподаткування та формування пропозицій щодо удосконалення законодавчого регулювання процедури досліджуваних відносин в умовах глобальних викликів в Україні. Практичною значущістю дослідження є розширення повноважень щодо регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері місцевої фінансової діяльності територіальних громад.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження виступили нормативно-правові акти України: Конституція України, Податковий кодекс України, закони України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні».

Методологічну основу дослідження становлять: теоретичні методи: аналіз та синтез, порівняння та узагальнення підходів до регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування, абстрагування та специфікація структурних компонентів регуляторної процедури. Емпіричні методи: оцінка та узагальнення процедур підготовки, прийняття та відстеження результативності регуляторних актів щодо призначення місцевого початку чи збору, а також надання відповідних податкових пільг.

Результати. Невіг'ємним елементом децентралізації владно-управлінських повноважень стало визнання і гарантування за міжнародними стандартами місцевого самоврядування, яке сформувалося як правовий інститут із законодавчо закріпленим переліком прав, обов'язків, регуляторних повноважень. Регуляторна діяльність органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування визначається як прийняття ними нормативно-правових актів про встановлення місцевих податків та зборів, пільг з їх сплати, а також внесення змін до таких рішень. Регуляторні акти органів місцевого самоврядування повинні прийматися з дотримання регуляторних процедур, включаючи аналіз впливу, громадські кон-

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

сультації та відстеження результативності. Здійснення регуляторної процедури органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування пропонується включити до ПК України з урахуванням обмежень правового режиму воєнного стану.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні рівня доцільності призначення державною податковою службою ставок місцевих податків для всіх областей України, що є обмеженням права регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування у частині прийняття рішень про зміну ставок чи пільг, а також дотримання строків і процедур такого призначення.

Ключові слова: місцева фінансова політика, місцеві податки і збори, нормативно-правове регулювання, органи місцевого самоврядування, оподаткування, публічне управління, регуляторна діяльність, регуляторний акт, територіальна громада.

Summary. Introduction. The article highlights the features of the regulatory activities of local governments in terms of mobilizing financial resources to local budgets, as well as the distribution and use of local funds in order to implement and satisfy the public interest of territorial communities. As a result of the analysis of doctrinal legal research and the legislation of Ukraine, the scope of the administrative state functions of local governments in the financial sphere is characterized and the need for further research into their regulatory powers and the procedure for adopting regulatory acts in the field of local taxation is substantiated.

The purpose of the article is to study the regulatory and legal support for the regulatory powers of local governments in the field of local taxation and to formulate proposals for improving the legislative regulation of the procedure for the studied relations in the context of global challenges in Ukraine. The practical significance of the study is the expansion of powers regarding the regulatory activities of local governments in the field of local financial activities of territorial communities.

Materials and methods. The materials of the study were the regulatory and legal acts of Ukraine: the Constitution of Ukraine, the Tax Code of Ukraine, the laws of Ukraine "On the principles of state regulatory policy in the sphere of economic activity", "On local self-government in Ukraine", "On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the effect of norms for the period of martial law", the Decree of the President of Ukraine "On the introduction of martial law in Ukraine".

The methodological basis of the study is: theoretical methods: analysis and synthesis, comparison and generalization of approaches to the regulatory activities of local self-government bodies in the field of taxation, abstraction and specification of structural components of the regulatory procedure. Empirical methods: assessment and generalization of procedures for the preparation, adoption and monitoring of the effectiveness of regulatory acts regarding the appointment of a local tax or levy, as well as the provision of relevant tax benefits.

Results. An integral element of the decentralization of power and administrative powers has been the recognition and guarantee of local self-government according to international standards, which has been formed as a legal institution with a legally established list of rights, obligations and regulatory powers. Regulatory activities of local self-government bodies in the field of taxation are defined as their adoption of regulatory acts on the establishment of local taxes and fees, privileges for their payment, as well as amendments to such decisions. Regulatory acts of local self-government bodies must be adopted in compliance with regulatory procedures, including impact analysis, public consultations and monitoring of effectiveness. It is proposed to include the implementation of the regulatory procedure of local self-government bodies in the field of taxation in the PC of Ukraine, taking into account the restrictions of the legal regime of martial law.

Prospects for further research are to determine the level of expediency of the State Tax Service setting local tax rates for all regions of Ukraine, which is a limitation on the right of regulatory activity of local governments in terms of making decisions on changing rates or benefits, as well as compliance with the deadlines and procedures for such setting.

Key words: local financial policy, local taxes and fees, regulatory and legal regulation, local governments, taxation, public administration, regulatory activity, regulatory act, territorial community.

Актуальність теми дослідження. Важливим завданням діяльності держави є забезпечення дотримання прав і свобод людини (громадянина). Реалізація зазначених державних повноважень здійснюється через публічні представницькі органи. Поряд із органами державної виконавчої влади та іншими суб'єктами з власними та делегованими повноваженнями (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, інший державні органи, центральні органи виконавчої влади державні спеціалізовані установи та організації, некомерційні самоврядні організації тощо), органи місцевого самоврядування є суб'єктами здійснення регуляторної діяльності у межах повноважень, наданих Конституцією та законами України у соціальній,

гуманітарній, бюджетній, податковій тощо сферах місцевих суспільних відносин.

Важливим елементом регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування у нашій державі є публічні фінанси та відносини щодо мобілізації, розподілу й використання грошових фондів з метою реалізації та задоволення територіального (публічного) інтересу. Оскільки органи місцевого самоврядування за законодавством України наділені владно-розпорядчими державними функціями у фінансовій сфері, то нами визначається необхідність дослідження регуляторних повноважень цих органів у сфері місцевого оподаткування.

Метою статті є дослідження наявних механізмів національного нормативно-правового забезпечення

регуляторних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері місцевого оподаткування та формування пропозицій щодо удосконалення законодавчого регулювання різних елементів процедури системи досліджуваних відносин в умовах глобальних викликів в Україні. Практичною значущістю дослідження є розширення меж трактування комплексу повноважень регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері місцевої фінансової діяльності територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Наразі у правових, економічних та інших галузевих видах науки розвітках наявні дослідження щодо широкого кола повноважень органів місцевого самоврядування у сфері фінансової, особливо — бюджетно-податкової діяльності. Зокрема, слід зазначити, що актуальними у даній царині є праці таких вітчизняних науковців як Бісюк О.С., Бондарук Т.Г., Городецька І.А., Гутаріна С.О., Заверуха Т.Б., Зайчиков В.В., Кашубіна Ю.Б., Кравченко В.І., Курило В.І., Музика-Стефанчук О.А., Мушенюк В.В., Солдатенко О.В., Смоляр О.А., Царенко А.Я., Якимчук Н.Я. та інших.

В цілому дослідники широко характеризують обсяг повноважень органів місцевого самоврядування щодо здійснення управлінської діяльності, проте вбачають та обґрунтовують необхідність підвищення загальної ефективності функціонування органів муніципального управління в умовах подальшого удосконалення системи адміністративно-правового регулювання місцевих фінансових відносин.

Зокрема, Кашубіна Ю.Б. та Царенко А.Я., досліджуючи роль органів місцевого самоврядування у системі публічного регулювання бюджетно-податкової діяльності, обґрунтовують необхідність впровадження програмно-цільового методу планування доходів та видатків місцевих бюджетів [1]. Мушенюк В.В. та Бісюк О.С. визначають важливим елементом діяльності органів місцевого самоврядування у нашій державі відносини щодо мобілізації, розподілу й використання грошових фондів з метою реалізації та задоволення громадсько-територіального інтересу [2], проте також звертають увагу на необхідність підвищення ефективності політики витрачання бюджетних коштів на місцевому рівні [3]. Смоляр О.А., досліджуючи особливості здійснення державного контролю за регуляторною діяльністю у сфері місцевого самоврядування, пропонує напрямки удосконалення правового регулювання відносин у зазначеній сфері: захист законних прав та інтересів територіальних громад; стимулювання виконання органами та посадовими особами місцевого самоврядування прийнятих на себе майнових та інших зобов'язань тощо [4]. Курило В.І., Мушенюк В.В. та Курило І.В. визначають перспективи управлінсько-регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування щодо бюджетно-податкового забезпечення потреб повсякденного відновлення як інфраструктури територіальних громад [5], так і соціального

захисту українських військовослужбовців в контексті триваючої військової агресії та після її завершення шляхом вдосконалення фінансової основи системи загальнодержавного та місцевого соціального захисту, включаючи гармонізацію національних норм з міжнародними стандартами та впровадження механізмів виплат місцевої бюджетної допомоги [6].

Оскільки проаналізовані та інші наукові дослідження не містять комплексного аналізу основних засад нормативно-правового регулювання повноважень органів місцевого самоврядування у сфері регуляторної діяльності, то нами визначено доцільним здійснити доповнення існуючого доктринального матеріалу за проблематикою дослідження та окреслити перспективи можливого нормативно-правового регулювання зазначеного виду місцевих фінансово-управлінських відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні, в умовах децентралізації публічно-владних відносин, територіальна громада стала первинним суб'єктом місцевого самоврядування та визначається основним носієм функцій муніципального (соціально-територіального) управління у системі суб'єктів публічного адміністрування. Тобто, сільські, селищні, міські ради являють собою представницькі виборні органи відповідних територіальних громад та здійснюють від їх імені в їх інтересах функції та повноваження, визначені Конституцією України й законами України.

Регуляторна діяльність органів публічного управління у системі адміністративно-правового забезпечення суспільних відносин в Україні визначається Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. № 1160-IV як діяльність, спрямована на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд регуляторних актів, яка здійснюється регуляторними органами, у тому числі територіальними громадами в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією України, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами (стаття 1) [7].

Безпосередньо регуляторна діяльність органів місцевого самоврядування включає аналіз регуляторного впливу, планування, сприяння проектам актів та оцінку їх ефективності у сфері управління справами територіальних громад. Тобто, місцева регуляторна діяльність є частиною державної регуляторної політики, яка сприяє правовому регулюванню господарських та адміністративних відносин.

У широкому спектрі місцевої регуляторної політики України, органи місцевого самоврядування (сільські, селищні та міські ради) реалізують регуляторну діяльність щодо організації та здійснення місцевого оподаткування. Доцільно детально розглянути зазначену регуляторну процедуру адміністрування місцевих податків і зборів, яка визначена статтею 12 Податкового кодексу України (надалі —

ПК України) [8] та статтею 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [9].

Отже, вважаючи найбільш складним завданням для органів місцевого самоврядування у сфері їх фінансової діяльності регулювання процедури формування місцевих доходів, звернемо увагу на приклад місцевої регуляторної діяльності щодо адміністрування місцевих податків та зборів як основного джерела наповнення місцевих бюджетів територіальних громад у період сучасних глобальних викликів.

У відповідності ПК України, податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку (стаття 6). До місцевих платежів належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПК України, рішеннями сільських, селищних, міських рад у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад (стаття 8). Сільські, селищні, міські ради та ради територіальної громади встановлюють місцеві податки (податок на майно та єдиний податок) та місцеві збори (збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір) (стаття 10) [8].

Серед основних завдань регуляторної діяльності сільських, селищних, міських рад, які ПК України відносить до їх повноважень, нами визначаються прийняття рішень про: 1) безпосереднє встановлення місцевих податків та зборів; 2) надання податкових пільг (звільнень, знижок) щодо їх сплати.

Крім того, при прийнятті регуляторного акта про встановлення місцевих податків та/або зборів, обов'язково визначаються: 1) об'єкт оподаткування; 2) платник податків і зборів; 3) розмір ставки; 4) податковий період, а також інші обов'язкові елементи, з дотриманням критеріїв, встановлених для відповідного місцевого податку чи збору ПК України [8].

У сучасних умовах глобальних викликів для вітчизняного публічного управління та економічної діяльності країни, слід звернути окрему увагу на особливості здійснення регуляторної діяльності органами місцевого самоврядування у сфері місцевого оподаткування на період дії правового режиму воєнного стану.

1. На територіях, де тимчасово не здійснюються свої повноваження відповідні сільські, селищні, міські ради, рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів та/або надання податкових пільг із їх сплати мають право приймати відповідні військові адміністрації та військово-цивільні адміністрації.

2. Сільські, селищні, міські ради мають право видавати регуляторні акти про встановлення місцевих податків та/або зборів та податкові пільги із їх сплати без застосування процедур, передбачених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [7].

3. В окремих місцевостях України зазначені вище повноваження поширюється виключно на представ-

ницькі органи територіальних громад відповідних адміністративно-територіальних одиниць (на території яких введено воєнний стан) (п. 12.3, стаття 12) [8].

Місцева регуляторна діяльність реалізується органами місцевого самоврядування в сфері місцевого оподаткування за допомогою прийняття регуляторних актів з подальшим розміщенням інформації на офіційному веб-сайті такого органу, а платники місцевих податків та зборів при визначенні своїх податкових зобов'язань можуть використовувати зазначену інформацію.

Проаналізуємо сутність регуляторного акта як важливого джерела здійснення місцевої розпорядчої діяльності у сфері оподаткування. Отже, регуляторний акт являє собою прийнятий уповноваженим регуляторним органом нормативно-правовий акт, який повністю (чи його окремі положення) спрямований на правове регулювання адміністративних відносин між органами місцевого самоврядування (регуляторними органами) та платниками податків (суб'єктами господарювання) [7].

Офіційно оприлюднений регуляторний акт про встановлення місцевих податків та/або зборів, а також зміну розміру їх ставок, об'єкта оподаткування, порядку справляння чи надання податкових пільг, або про внесення змін до таких рішень, є нормативно-правовим актом з питань оподаткування місцевими податками та зборами.

Особливістю такого виду регуляторної діяльності є те, що платники звільняються від відповідальності у разі, якщо у зведеній інформації, розміщеній на офіційному веб-сайті органу місцевого самоврядування виявлено помилку, що містить розбіжності між даними контролюючих органів та даними офіційно оприлюдненого місцевого регуляторного акту про встановлення місцевих податків та/або зборів або про внесення змін до таких рішень.

Звернемо також увагу на інші процедурні моменти здійснення регуляторної діяльності у сфері місцевого оподаткування органами місцевого самоврядування. З огляду на ч. 2 ст. 19 Конституції України, в якій передбачено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [10] та відповідно до статті 31 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [7], сільськими, селищними, міськими радами, з метою реалізації покладених на них повноважень у здійсненні державної регуляторної політики, має бути створено (у своєму складі) постійну комісію з питань реалізації такої політики, або покладено ці повноваження на одну з існуючих постійних комісій відповідної ради. Виконавчий орган ради створює у своєму складі відповідний структурний підрозділ, або покладає такі обов'язки на інший існуючий підрозділ чи окремих посадових осіб відповідного виконавчого органу ради.

У сфері реалізації відносин місцевого оподаткування, органи місцевого самоврядування, як регуляторні органи, зобов'язані дотримуватись процедури підготовки, прийняття та відстеження результативності регуляторних актів щодо призначення місцевого податку чи збору, а також надання відповідних податкових пільг.

Звернемо увагу на основні елементи зазначеної вище процедури: 1) розробка планів діяльності з підготовки та безпосереднє здійснення підготовки проєктів регуляторних актів; 2) підготовка аналізу регуляторного впливу; 3) опублікування повідомлення про оприлюднення та безпосереднє оприлюднення проєкту разом з аналізом регуляторного впливу; 4) робота із платниками податків усіх організаційно-правових форм та форм власності, а також іншими зацікавленими суб'єктами (громадські активісти, громадські об'єднання, союзи, спілки) з метою отримання зауважень і пропозицій, а також проведення проведення громадських слухань, круглих столів тощо); 5) прийняття офіційне оприлюднення регуляторного акта; 6) проведення відстеження результативності регуляторного акта в частині досягнення рівня забезпечення місцевого бюджету фінансовими ресурсами, а також щодо регулювання рівня податкового навантаження (тиску) на платників місцевих податків.

Здійснимо окремо характеристику такого елементу здійснення місцевої регуляторної політики як аналіз регуляторного впливу запровадження місцевих податків та зборів, а також пільг щодо їх сплати. Зазначена процедура, на нашу думку, повинна містити: 1) обґрунтування відповідності проєкту регуляторного акта про встановлення податку чи збору принципам державної регуляторної та податкової політики; 2) обґрунтування необхідності регулювання шляхом прийняття регуляторного акта; 3) аналіз впливу, який справлятиме регуляторний акт на ринкове середовище, а також економічний стан та ступінь забезпечення прав та інтересів платників податків (суб'єктів господарювання, громадян) та держави.

Наразі дослідження регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування, так як і дослідження будь-якого типу сучасних суспільно-управлінських відносин, неможливе без врахування воєнного стану в Україні, наслідком якого є встановлення особливого правового режиму на території держави та надання особливих повноважень органам державної влади та місцевого самоврядування [11].

Зазначений вище стан правового регулювання суспільних управлінсько-економічних відносин сприяв певній трансформації місцевих бюджетно-податкових відносин, що призвело до значного зниження надходжень до місцевих бюджетів, особливо на початковому етапі здійснення повномасштабної ворожої агресії. Прикладом лібералізації податкового законодавства, є норми Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії

воєнного стану» [12] у частині наявних нововведень пільгового оподаткування та їх впливу на повноту наповнення місцевих бюджетів територіальних громад.

По даному складному питанню, авторська позиція полягає у доцільності залишення за органом місцевого самоврядування права прийняття рішення, за результатами здійснення заходів регуляторної діяльності, про застосування чи незастосування окремих видів податкових преференцій по сплаті місцевих податків. Авторська позиція пояснюється тим, що бюджетно-податковий механізм забезпечення суспільно-економічних потреб територіальних громад повинен стабільно функціонувати, особливо в умовах воєнного стану. У іншому випадку, держава повинна пропонувати адекватний фінансовий механізм компенсації втрат місцевих бюджетів територіальних громад в результаті запровадження нею податкових преференцій.

Пропонується запровадження викладеного вище виду регуляторної процедури органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування шляхом внесення доповнення пунктом 12.6 до статті 12 ПК України з урахуванням обмежень правового режиму воєнного стану.

Висновки. Формування за європейськими традиціями системи нормативно-правового регулювання суспільних відносин в Україні стало передумовою для розвитку процесів демократизації державного управління в напрямку децентралізації владно-управлінських повноважень. Невід'ємним елементом таких перетворень у нашій державі стало визнання і гарантування за міжнародними стандартами місцевого самоврядування, яке сформувалося як правовий інститут із законодавчо закріпленим переліком прав та обов'язків, Фінансові повноваження органів місцевого самоврядування наразі характеризуються наявністю стабільної можливості забезпечення місцевих бюджетів. Регуляторна діяльність органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування визначається як прийняття ними нормативно-правових актів про встановлення місцевих податків та зборів, пільг з їх сплати, а також внесення змін до таких рішень відповідно до ПК України та Закону «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Регуляторні акти органів місцевого самоврядування повинні прийматися з дотримання регуляторних процедур, включаючи аналіз впливу, громадські консультації та відстеження їх результативності у формуванні суспільного благополуччя.

Перспективами подальших досліджень є визначення ступеня доцільності призначення центральним органом виконавчої влади у сфері оподаткування ставок місцевих податків для всіх областей України, що, на нашу думку, є обмеженням права регуляторної діяльності органів місцевого самоврядування у частині прийняття рішень про зміну ставок чи пільг, а також дотримання строків і процедур такого призначення.

Література

1. Кашубіна Ю. Б., Царенко А. Я. Фінансові аспекти функціонування органів місцевого самоврядування. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. С. 23–32.
2. Мушенюк В. В., Бісюк О. С. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансової діяльності. *Європейські перспективи*. 2024. № 4. С. 373–379. DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.4.52>.
3. Мушенюк В. В., Бісюк О. С. Порівняльно-правовий аналіз стратегій доходів в Україні та зарубіжних країнах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2024. Вип. 86: ч. 5. С. 306–312. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.44>
4. Смоляр О. А. Державний контроль у сфері місцевого самоврядування: особливості правового регулювання. Збірник наукових праць «Проблеми законності». 2014. С. 45–51.
5. Курило В. І., Мушенюк В. В. Адміністративно-правові засади реалізації проєктів повоєнного відновлення України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2025. № 1. С. 18–24. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-1-10638>.
6. Kurylo V., Kurylo I., Mushenok V. Legal aspects of social protection of military personnel in Ukraine in the context of modern challenges. *Law. Human. Environment*. 2025. Vol.16. № 2. P. 135–151. DOI: <https://doi.org/10.31548/law/2.2025.135>.
7. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закону України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15/ed20221120#Text> (дата звернення: 10.01.2026 р.).
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.01.2026).
9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv/print> (дата звернення: 10.01.2026).
10. Конституція України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.01.2026).
11. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 10.01.2026).
12. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

References

1. Kashubina, Yu.B., Tsarenko, A.Ya. (2015). Finansovi aspekty funktsionuvannya orhaniv mistsevoho samovryaduvannya [Financial aspects of the functioning of local self-government bodies]. *Efektivna ekonomika*. № 5. 23–32 [in Ukrainian].
2. Mushenok, V.V., Bisyuk, O.S. (2024). Povnovazhennya orhaniv mistsevoho samovryaduvannya u sferi finansovoyi diyal'nosti [Powers of local self-government bodies in the sphere of financial activity]. *Yevropeys'ki perspektyvy*. № 4. 373–379. DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.4.52> [in Ukrainian].
3. Mushenok, V.V., Bisyuk O.S. (2024). Porivnyal'no-pravovyy analiz stratehiy dokhodiv v Ukrayini ta zarubizhnykh krayinakh [Comparative legal analysis of revenue strategies in Ukraine and foreign countries]. *Naukovyy visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu. Seriya PRAVO*. Vyp. 86: ch.5. 306–312 DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.44> [in Ukrainian].
4. Smolyar, O.A. (2014). Derzhavnyy kontrol' u sferi mistsevoho samovryaduvannya: osoblyvosti pravovoho rehulyuvannya [State control in the sphere of local self-government: features of legal regulation]. *Zbirnyk naukovykh prats' "Problemy zakonnosti"*. 45–51 [in Ukrainian].
5. Kurylo, V.I., Mushenok, V.V. (2025). Administratyvno-pravovi zasady realizatsiyi proektiv povoyennoho vidnovlennya Ukrayiny [Administrative and legal principles of implementing post-war reconstruction projects in Ukraine]. *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal "Internauka"*. Seriya: "Yurydychni nauky". № 1. 18–24. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-1-10638> [in Ukrainian].
6. Kurylo, V.I., Kurylo, I.V., Mushenok, V.V. (2025). Legal aspects of social protection of military personnel in Ukraine in the context of modern challenges. *Law. Human. Environment*. Vol. 16. № 2. 135–151. DOI: <https://doi.org/10.31548/law/2.2025.135>.
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2003). Pro zasady derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky u sferi hospodars'koyi diyal'nosti vid 11 September 2003 r. № 1160-IV [On the principles of state regulatory policy in the sphere of economic activity of September 11, 2003 № 1160-IV]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15/ed20221120#Text> [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). Podatkovyy kodeks Ukrayiny vid 02 Desember 2010. № 2755-VI [Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated December 02, 2010 № . 2755-VI]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (1997). Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 21 May 1997 № 280/97-VR [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine dated May 21, 1997 280/97-BP.]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv/print> [in Ukrainian].

10. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine of June 28, 1996 № 254k/96-VR]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
11. Prezydent Ukrayiny (2022) Pro vvedennya voyennoho stanu v Ukrayini: Ukaz vid 24 lyutoho 2022 r. № 64/2022 [On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated February 24, 2022 № 64/2022]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> [in Ukrainian].
12. Verkhovna Rada of Ukraine (2022). Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakonodavchyykh aktiv Ukrayiny shchodo diyi norm na period diyi voyennoho stanu: Zakon Ukrayiny vid 15 bereznia 2022 № 2120-IX [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the application of norms for the period of martial law: Law of Ukraine dated March 15, 2022 № 2120-IX.]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> [in Ukrainian].